

سکه های مادرشاه افشار

از ابراز عنایت و محبت علاقه -
مندان و دانشمندان محترمی
که در فاصله زمانی انتشار
شماره قبل با شماره حاضر
نویسنده را مورد تشویق قرار
داده اند با نهایت فروتنی
صمیمانه سپاسگزاری مینماید.

ضمناً بااستحضار خوانندگان
محترم می‌رساند که در ضمن
این مدت مطالب جدیدی پیش
آمده که قبل از ادامه دنباله مطلب
اصلی باید مختصری درباره
آنها توضیح داد.

اول - آقای دکتر « عبدالخالق
محبت آئین » استاد محترم
دانشگاه طهران که مجموعه
بسیار نفیسی از سکه های
ایرانی را گرد آورده اند سکه
جالبی در اختیار نویسنده
گذارده اند که عکس آن را ملاحظه

از
محمد شیری

می‌فرمائید. ایشان معتقدند که این سکه از (نادر) می‌باشد ولی با توجه به دلائل زیرما آنرا مربوط به (دوره ناصرالدینشاه قاجار) می‌دانیم :

الف - (نادر) که بلافاصله پس از طرد افغانها جانشین پادشاهان (سلسله صفویه) گردید بسیار در حفظ شعایر دین اسلام متعصب بوده‌اند و نقش تصویر انسان را بر روی سکه حرام می‌دانستند در پی طریقه آنان مجبور به حفظ ظاهر بوده و نمی‌توانسته است نقش خود را بر روی سکه ضرب بزند و تاکنون هیچیک از مورخین و مؤلفین نیز متعرض این موضوع نشده و درجائی خواننده نشده که سکه‌ای باصورت نادر مشاهده شده باشد .

ب - بطوریکه در شکل مشاهده می‌شود دورنقش سلطان باسنبله و برک خرما تزئین شده است و این نوع تزئین فقط از زمان پادشاهی سلسله قاجاریه بر روی سکه های ایران معمول گردیده است ، و قبل از آن در سکه های ایران مطلقاً و ابداً چنین حاشیه تزئینی دیده نشده و وجود نداشته است .

سکه‌ای از نقره متعلق به مجموعه آقای دکتر محبت‌آئین که چندبار بزرگ شده است این سکه را با شکل (ب) سکه نیم‌قرانی ناصرالدین شاه مقایسه فرمائید .

اولین سکه‌ای که دارای تزئین (برگ و سنبله) است، سکه‌ای است از (محمد شاه قاجار) که در طهران ضرب خورده است که حاشیه تزئینی آن از سکه ۲ کپکی ضرب سالهای ۲۰-۱۸۱۰ مسیحی پول رایج آن زمان روسیه تزاری عیناً اقتباس و کپی شده است و قبل از آن چنین حاشیه در هیچ دوره دیده نشده.

ج - بطوریکه در سکه (الف) دیده میشود تاجی که بر سر (شاه) قرار گرفته (تاج کیانی) است که مربوط به دوره قاجار است و در روی سکه‌های پادشاهان قاجار دیده میشود و (نادرشاه) تاج مخصوصی برای خود ساخته بود و در عکس-هائی که از آن سلطان بوسیله نقاشان و هنرمندان داخلی و خارجی تهیه و ترسیم شده در همه آنها بر روی دیده میشود که از لحاظ شکل و فرم از تاجهای دیگر ممتاز بوده و خوشبختانه تاج و جقه نادری اکنون نیز زینت بخش مجموعه جواهرات سلطنتی بوده و در خزانه بانک ملی موجود است.

د - شمنل و حمایلی که بر دوش شاه دیده میشود و همچنین چند نشان و مدال که بر سینه وی نصب شده و در روی سکه ملاحظه میشود، پس از جنگهای روس و ایران و رفت و آمد هیئت‌های نظامی فرانسوی و انگلیسی و خارجی‌های دیگر به پایتخت ایران و تدوین (قانون نشانها) با اقتباس از اروپائیان در ایران معمول گردیده و نمی‌تواند بر سینه (نادرشاه) نصب شود در هیچ عکس و نقاشی قبل از قاجاریه دیده نشده که خلاف این نظریه را نشان بدهد.

ه - با مراجعه به سکه (ب) و مقایسه با شکل سکه (الف) شکل تاج و فرم سمیل و زلف پس‌گردن و شمنل و حمایل تصویرها کاملاً مراتب بالا را تأیید می‌کند و بنظر میرسد که هر دو از یک نفر باید باشد و سکه (ب) را هم می‌دانیم مسلم از ناصرالدین شاه است و نیم قران (دهشاهی) ارزش داشته است.

و - آنچه که آقای دکتر محبت‌آئین را به اشتباه انداخته است کلمات پشت سکه است که حکاک با نهایت مساهجه حرف (صاد اول) را جدا از حرف (آخر) نوشته است.

دوم - در مجموعه (سکه‌ها و مدال‌های) بسیار نفیس متعلق به (آقای شکراله سنا) سکه‌ای از (نادر شاه) دیده شد که در هندوستان ضرب خورده است که ظاهر آن نقره است ولی در جوف آن یک پولک قطور مسی وجود دارد و روکشی از نقره بر آن کشیده و بر روی آن ضرب زده‌اند. این نوع تقلب در جنس سکه‌ها

سابقه زیادی دارد و نظایر دیگری هم دیده شده است. مناسبانه اخیراً نیز چند نوع از سکه‌های (نادر) را تجدید ضرب کرده‌اند که باید در موقع خرید با احتیاط و وسواس کافی حتی با مراجعه به خبره و کارشناس خریداری نمود.

این سکه نقره از ناصرالدینشاه قاجار که نیم قران (دهشاهی) ارزش داشته است.

معموم - علاوه بر آنچه در مقاله قبلی و این مقاله سکه‌های مشاهده شده و موجود از نادرشاه معرفی شده (رایبیتو) ۱ می‌نویسد:

« در کتابی بنام **خاطرات نادر قلی** که بسال ۱۷۳۶ نوشته شده خواندم که نادر سکه‌ای داشته که بر روی آن جمله (شاه نادر علمدار چهار گوشه) نقش بسته بود « ولی رایبیتو نمی‌نویسد این کتاب تالیف چه کسی بوده و در چه تاریخ و کجا و به چه زبانی به چاپ رسیده است.

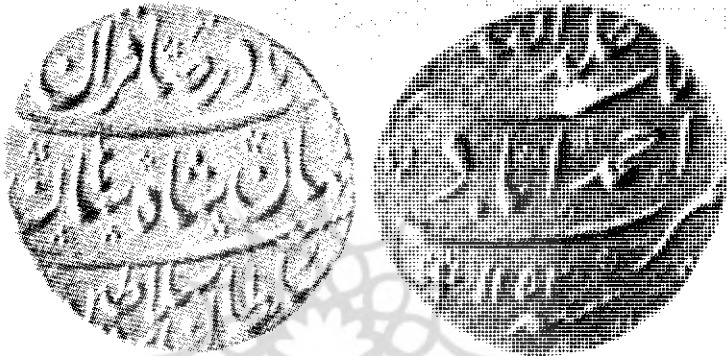
چهارم - در مقاله قبلی بعد از شکل ۱۳ کلیه سکه‌هایی که معرفی شده‌اند ۱ - مراجعه شود به کتاب:

Coins, Medals, and Seals of the SHAH's of IRAN ذیل صفحه ۵۱

عموماً نقره هستند و تذکر این نکته از قلم افتاده بود و این مسامحه از خود نویسنده است که با عرض معذرت بدینوسیله تصحیح میشود .
اکنون می پردازیم به دنباله مطلب :

معرفی سکه های نادرشاه که در خارج از محدوده فعلی کشور ایران ضرب خورده است

(کلیه سکه های زیر عموماً از نقره هستند مگر اینکه فلز آن درجای خود ذکر شود)

شکل ۵۱

شکل ۵۱

روی سکه : هست سلطان بر سلاطین جهان شاه شاهان نادر صاحبقران
پشت سکه : خلدالله ملکه ، ضرب احمدآباد سنه ۱۱۵۲
محل ضرب : احمدآباد (هندوستان)
سال ضرب : ۱۱۵۲
وزن سکه : ۱۷۷
محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۵۲

روی سکه : سکه برزگرورد نام سلطنت را در جهان ، نادر ایران زمین و
خسرو گیتی ستان ، ضرب ایروان
پشت سکه : بتاریخ الخیر فی ما وقع و چند کلمه دیگر خواننده نشد
محل ضرب : ایروان
سال ضرب : ۱۱۴۸
وزن سکه : ۱۷۳/۶
محفوظ در کابینه مدال های پاریس بشماره ۱۲۵

شکل ۵۳

روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : ضرب بخارا ۱۱۵۳
 محل ضرب : بخارا
 سال ضرب : ۱۱۵۳
 وزن سکه : ۵۳
 محفوظ در موزه Christ Church آکسفورد

شکل ۵۴

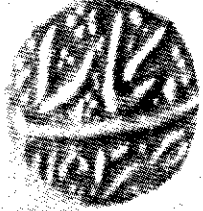
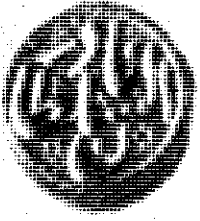
روی سکه : هست سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ضرب بهسگر ۱۱۵۳
 محل ضرب : بهسگر (در هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۳
 وزن سکه : ۱۷۴/۶
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۵۵

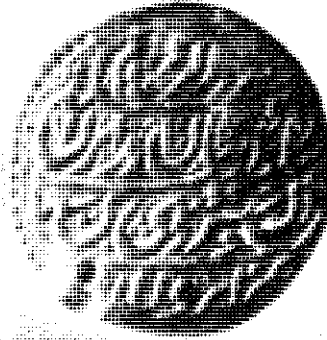
روی سکه : هست سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور (سنه ۱۱۵۵)
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۵
 وزن سکه : ۱۶۶/۱
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۵۶

روی سکه : هست سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور سنه ۱۱۵۷
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۷
 وزن سکه : ۱۶۷/۸
 محفوظ در موزه بریتانیا

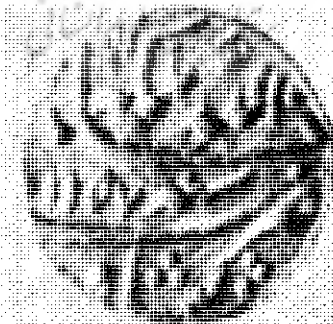
شکل ۵۳

شکل ۵۲

شکل ۵۴

شکل ۵۵

شکل ۵۶

شکل ۵۷

روی سکه : هست سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ضرب پیشاور
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ؟
 وزن سکه : ۱۷۳/۵
 محفوظ در موزه بریتانیا بشماره ۲۷۲

شکل ۵۸

روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور ۱۱۵۱
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۱
 وزن سکه : ۳۵۰/۲
 محفوظ در کابینه مدالهای پاریس بشماره ۱۳۸

شکل ۵۹

(این سکه برنز است)
 روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب پیشاور سنه ۱۱۶۰
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۶۰
 محفوظ در موزه بریتانیا

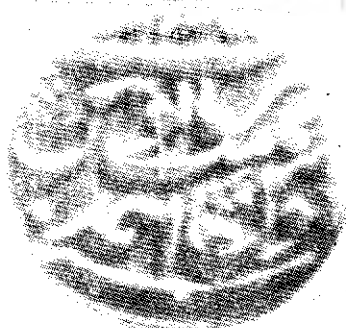
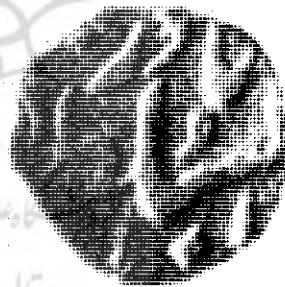
شکل ۶۰

روی سکه : سکه مبارک پادشاه غازی نادرشاه ۱۱۵۱ پیشاور
 پشت سکه : سنه احدجلوس میمنت مانوس
 محل ضرب : پیشاور
 سال ضرب : ۱۱۵۱
 وزن سکه : ؟
 محفوظ در موزه مشهد مقدس

شکل ۵۷

شکل ۵۹

شکل ۶۰

شکل ۶۱

روی سکه : هست سلطان بر . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب تته
 محل ضرب : تته (هندوستان)
 سال ضرب : نامعلوم
 وزن سکه : ۱۴۷/۶
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۲

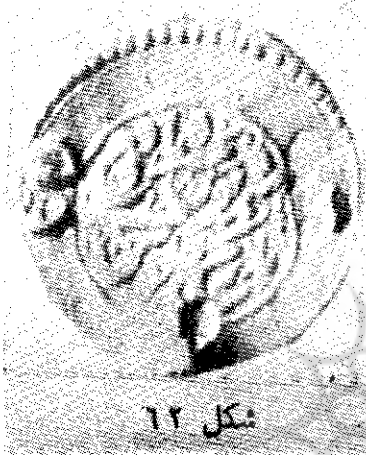
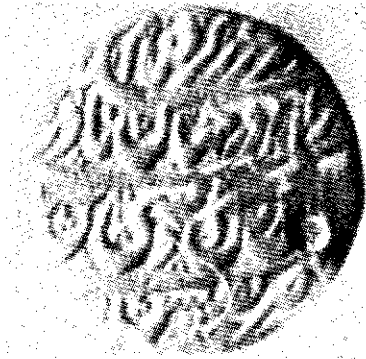
روی سکه : سکه برزرکردنام . . . ضرب تفلیس
 پشت سکه : تاریخ جلوس میمنت مانوس الخیرفی ماقع
 محل ضرب : تفلیس
 سال ضرب : ۱۱۵۰
 وزن سکه : ۶۴/۶
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۳

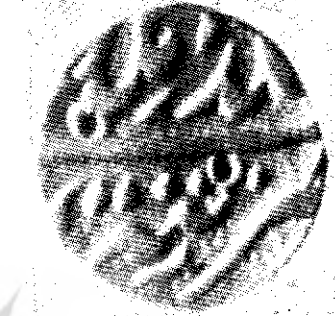
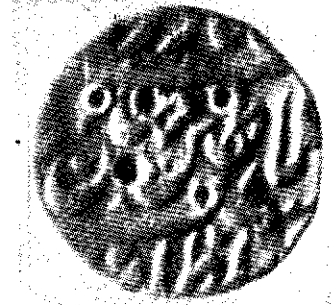
روی سکه : هست سلطان بر . . . .
 پشت سکه : ضرب تفلیس ۱۱۵۲
 محل ضرب : تفلیس
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ درموزه خصوصی آقای آندره مالزاک پاریس

شکل ۶۴

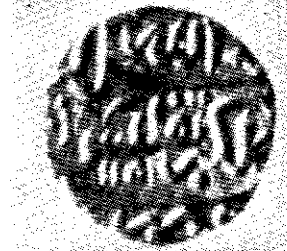
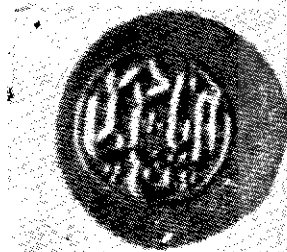
روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب تفلیس ۱۱۵۲
 محل ضرب : تفلیس
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ درموزه مشهد مقدس

شکل ۶۲

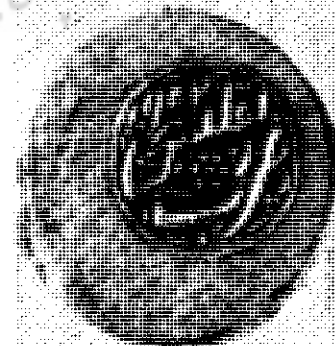
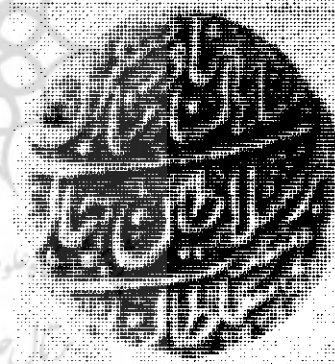

شکل ۶۱

شکل ۶۴

علوم انسانی و مطالعات
جامع علوم انسانی

شکل ۶۳

شکل ۶۵

- روی سکه : هست سلطان پر . . . .
 پشت سکه : ضرب داغستان ۱۱۵۴
 محل ضرب : داغستان
 سال ضرب : ۱۱۵۴
 وزن سکه : ۱۷۶/۵
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۶

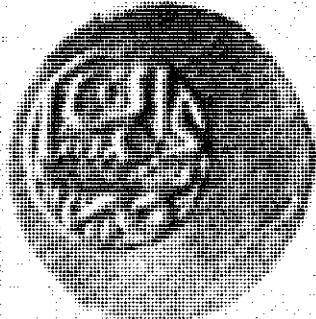
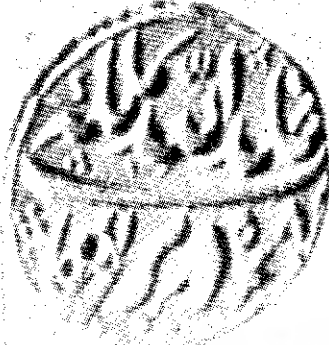
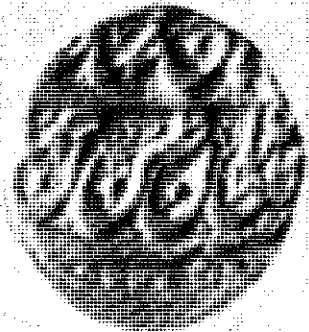
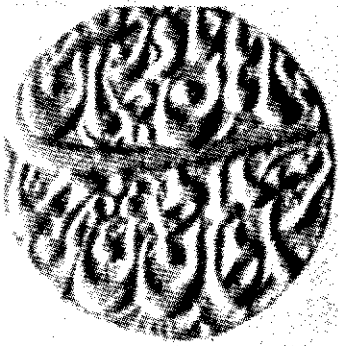
- روی سکه : هست سلطان پر . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دیرجات ۱۱۵۶
 محل ضرب : دیرجات (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۶
 وزن سکه : ۱۶۸/۹
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۷

- روی سکه : هست سلطان پر . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دیرجات ۱۱۵۸
 محل ضرب : دیرجات (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۸
 وزن سکه : ۱۷۵/۳
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۶۸

- روی سکه : هست سلطان پر . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالاس سرهند ۱۱۵۲
 محل ضرب : سرهند (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ۱۷۵
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۱۷

شکل ۱۵

شکل ۱۸

شکل ۱۶

شکل ۶۹

روی سکه : هست سلطان بر . . . .
 پشت سکه : ضرب سند ۱۱۵۳
 محل ضرب : سند (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۳
 وزن سکه : ۱۷۶/۵
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۷۰

روی سکه : هست سلطان بر ۱۱۵۶
 پشت سکه : ضرب سند
 محل ضرب : سند (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۶
 وزن سکه : ۱۷۱
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۷۱

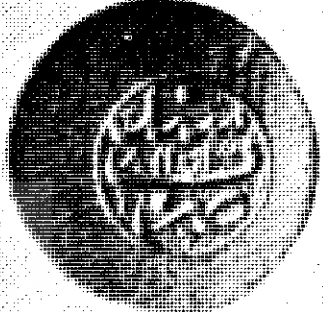
روی سکه : هست سلطان بر ۱۱۶۰
 پشت سکه : ضرب سند
 محل ضرب : سند (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۶۰
 وزن سکه : ۱۷۶/۲
 محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۷۲

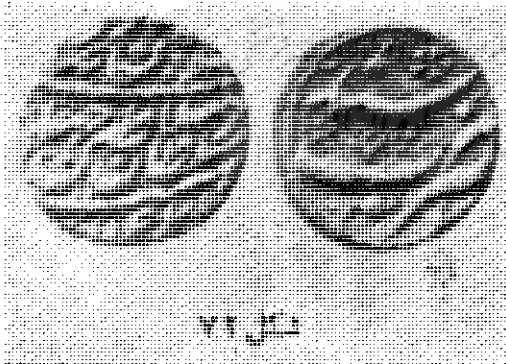
روی سکه : هست سلطان بر ۱۱۵۷
 پشت سکه : ضرب سند
 محل ضرب : سند (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۷
 وزن سکه : ۱۷۵
 از مجموعه نویسنده .

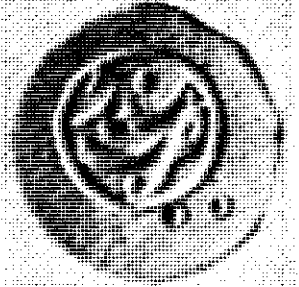
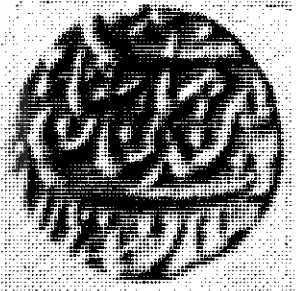
شکل ۷۰

شکل ۶۹

شکل ۷۲

شکل ۷۱

شکل ۷۳

روی سکه : هسنت سلطان بر . . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالخلافه شاه جهان آباد ۱۱۵۲
 محل ضرب : شاه جهان آباد (هندوستان)
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ۱۷۵/۶
 محفوظ در موزه بریتانیا

نقش کاخگاه مدرن نخب نام

شکل ۷۴

روی سکه : هسنت سلطان بر . . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب شاه جهان آباد ۱۱۵۲
 محل ضرب : شاه جهان آباد
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ در موزه مشهور مقدس

شکل ۷۵

روی سکه : هسنت سلطان بر . . . . .
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالخلافه شاه جهان آباد ۱۱۵۲
 محل ضرب : شاه جهان آباد
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ در موزه مشهور مقدس

شکل ۷۶

روی سکه : السلطان زادر
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار
 محل ضرب : قندهار
 سال ضرب : ۱۱۵۸
 وزن سکه : نامعلوم
 محفوظ در موزه مشهور مقدس

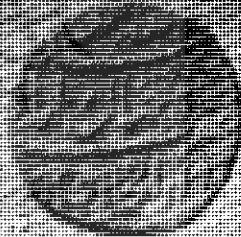
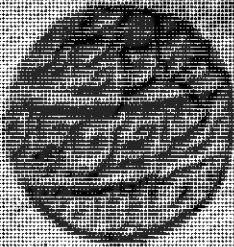

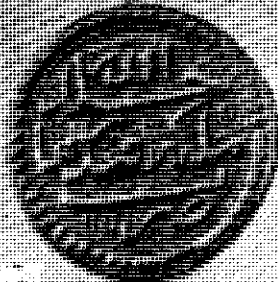
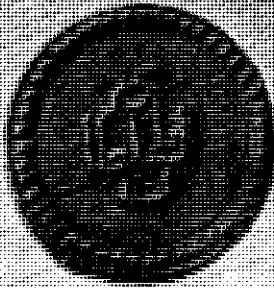
نیکل ۷۴

نیکل ۷۳

سکه شاهان مدرسه ایضاً کتب

نیکل ۷۵

نیکل ۷۶

شکل ۷۷

روی سکه : السلطان نادر
پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار
محل ضرب : قندهار
سال ضرب : ۱۱۵۸
وزن سکه : ۱۰۴/۸
محفوظ در موزه بریتانیا بشماره ۲۲۹

شکل ۷۸

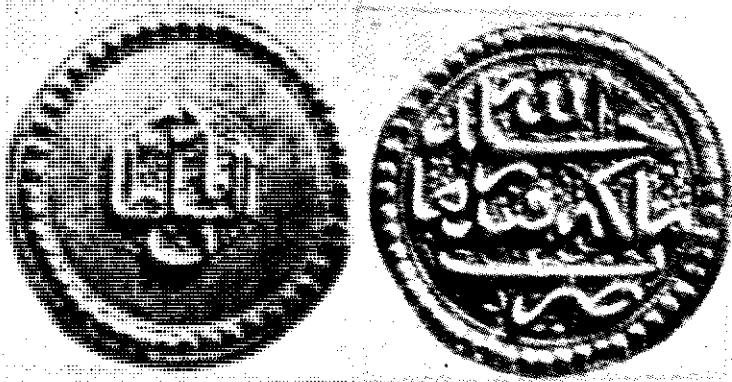
روی سکه : السلطان نادر
پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار
محل ضرب : قندهار
سال ضرب : نامعلوم
وزن سکه : ۴۸/۱
محفوظ در موزه آسمانوم آکسفورد

شکل ۷۹

روی سکه السلطان نادر
پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب قندهار ۱۱۵۰
محل ضرب : قندهار
سال ضرب : ۱۱۵۰
وزن سکه : ۱۰۷/۳
محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۰

روی سکه : هست سلطان بر.....
پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب .... کابل ۱۱۵۷
محل ضرب : کابل
سال ضرب : ۱۱۵۷
وزن سکه : ۱۶۶/۶
محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۷۷

شکل ۷۸

شکل ۸۰

شکل ۷۹

شکل ۸۱

روی سکه : همت سلطان بر
 پشت سکه : ضرب دارالسلطنه کابل ۱۱۵۹
 محل ضرب : کابل
 سال ضرب : ۱۱۵۹
 وزن سکه : ۱۷۶/۸
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۲

روی سکه : همت سلطان بر ...
 پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالملک کابل ۱۱۵۷
 محل ضرب : کابل
 سال ضرب : ۱۱۵۷
 وزن سکه : ۱۷۴/۲
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۳

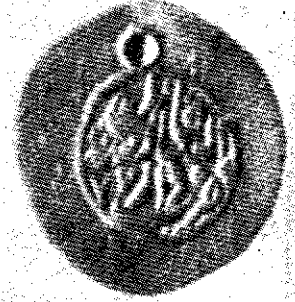
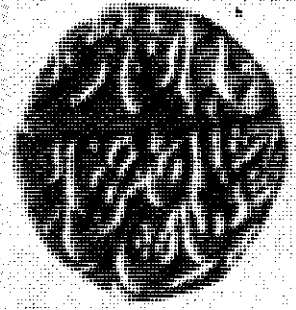
روی سکه : همت سلطان بر ...
 پشت سکه : ضرب گنجه ۱۱۵۴
 محل ضرب : گنجه
 سال ضرب : ۱۱۵۴
 وزن سکه : ۱۷۷/۵
 محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۴

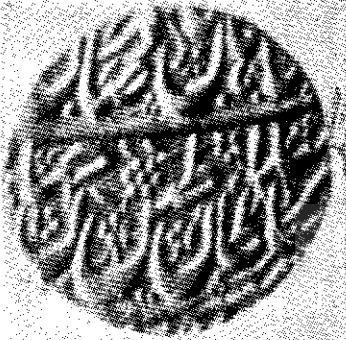
روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : ضرب گنجه ۱۱۷۶
 محل ضرب : گنجه
 سال ضرب : ۱۱۷۶
 وزن سکه : ۷۰/۲
 محفوظ در موزه بریتانیا به شماره ۴۱۷

شکل ۸۲

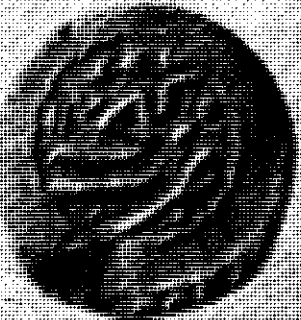
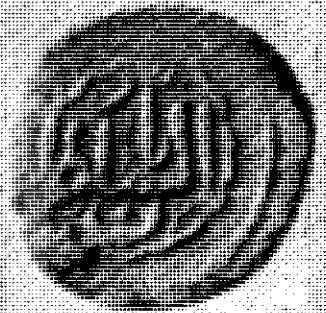
شکل ۸۱

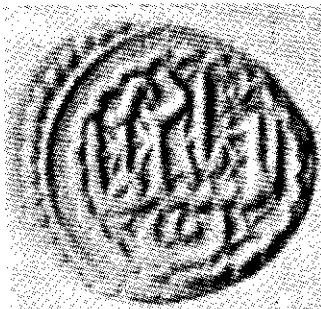
شکل ۸۳

پیشگاه علوم انسانی و مطالعات
پرستان جامع علوم انسانی

شکل ۸۴

شکل ۸۵

شکل ۸۵

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : ضرب گنجه ۱۱۸۷

محل ضرب : گنجه

سال ضرب : ۱۱۸۷

وزن سکه : ۶۷/۹

محتفظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۶

روی سکه : هست سلطان بر...

پشت سکه : ضرب گنجه ۱۱۸۸

محل ضرب : گنجه

سال ضرب : ۱۱۸۸

وزن سکه : ۶۷/۷

محتفظ در موزه بریتانیا به شماره ۴۲۱

شکل ۸۷

روی سکه : هست سلطان بر...

پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالسلطنه لاهور ۱۱۵۲

محل ضرب : لاهور

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۱۷۱/۶

محتفظ در موزه بریتانیا

شکل ۸۸

روی سکه : السلطان نادر

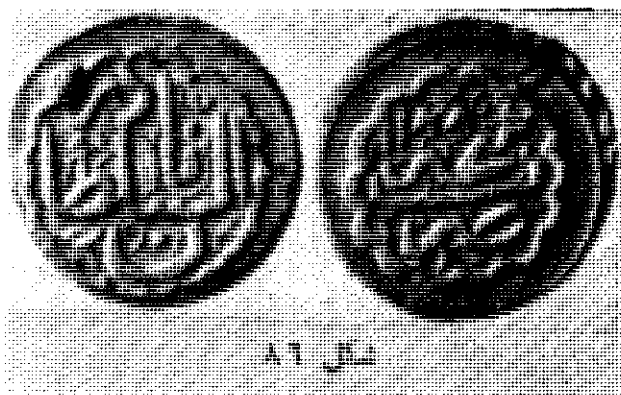
پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب دارالسلطنه لاهور ۱۱۵۲

محل ضرب : لاهور

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : نامعلوم

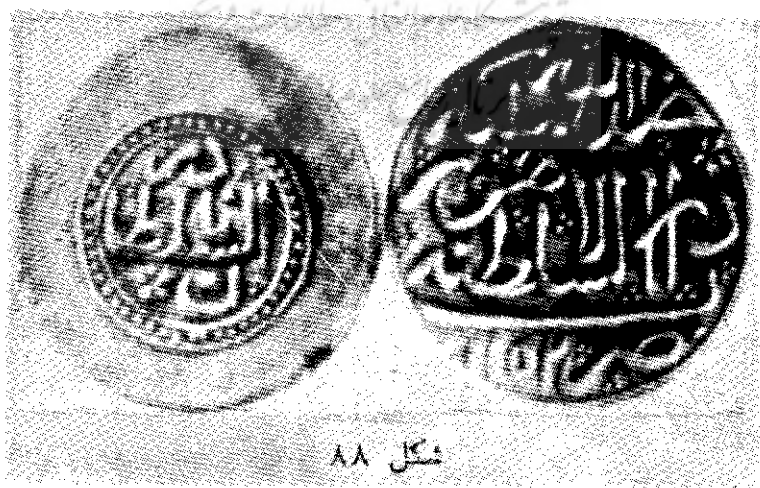
محتفظ در موزه شخصی آندر موزاک در پاریس

شکل ۸۶

شکل ۸۷

شکل ۸۸

شکل ۸۹

- روی سکه : السلطان نادر
 پشت سکه : خلدالله ملكه ضرب دارالسلطنه لاهور ۱۱۵۲
 محل ضرب : لاهور
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ۱۷۱/۶
 از مجموعه سکه نویسنده

شکل ۹۰

- روی سکه : داده‌زیب تازه روبرومهر و ماه سکه نادرشاه گیتی پناه ۱۱۵۲
 پشت سکه : ضرب مرشدآباد سنه احد جلوس میمنت مانوس
 محل ضرب : مرشدآباد
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ؟
 محفوظ در موزه مشهد مقدس

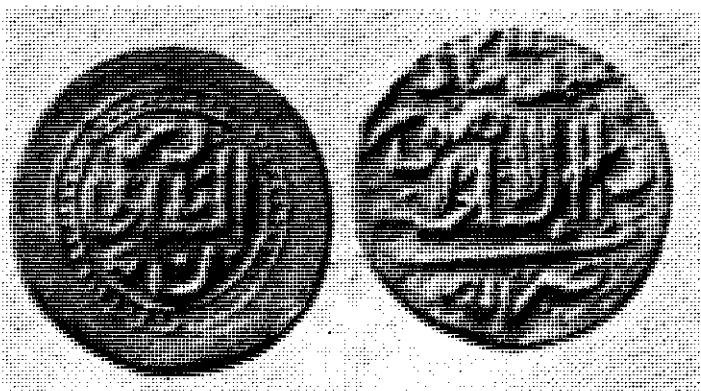
شکل ۹۱

- روی سکه : داده‌زیب تازه رو بر مهر و ماه سکه نادرشاه گیتی پناه
 پشت سکه : سنه احد جلوس میمنت مانوس مرشدآباد
 محل ضرب : مرشدآباد
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ۸۸
 از مجموعه نویسنده

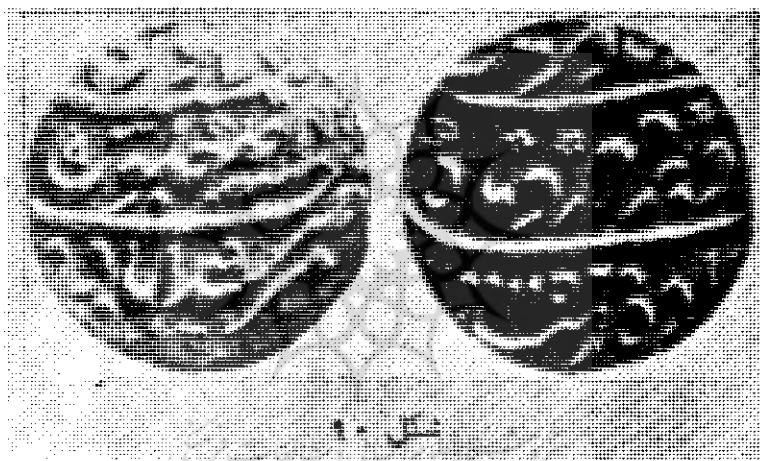
شکل ۹۲

- روی سکه : داده‌زیب تازه..... ۱۱۵۲
 پشت سکه : سنه احد جلوس میمنت مانوس
 محل ضرب : مرشدآباد
 سال ضرب : ۱۱۵۲
 وزن سکه : ۴۳
 از مجموعه نویسنده

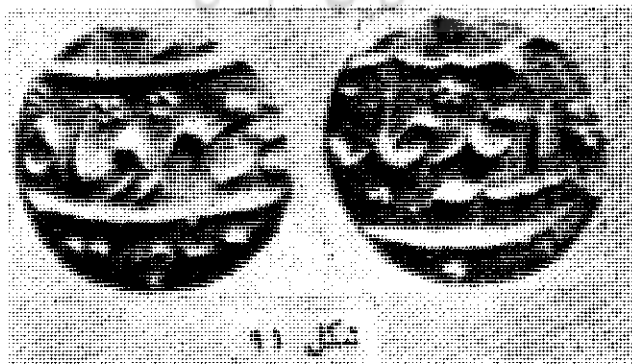

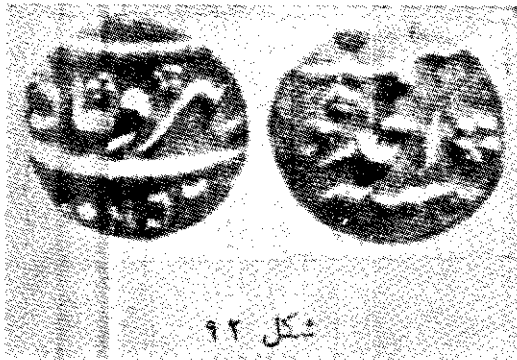
شکل ۸۹

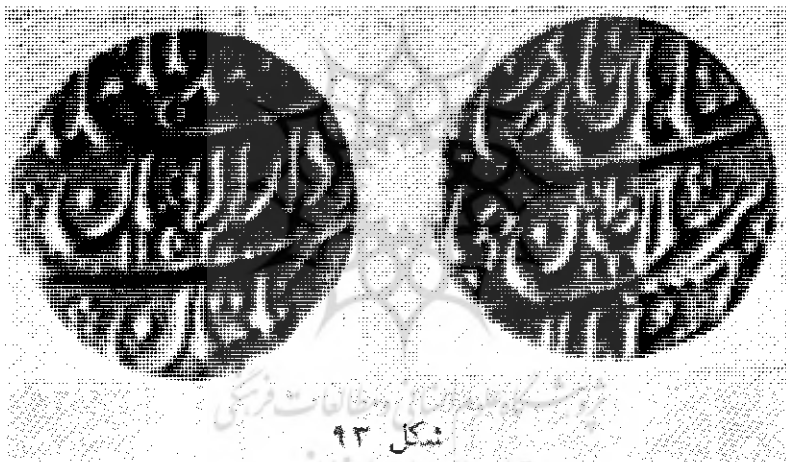
شکل ۹۰

شکل ۹۱

شکل ۹۲

شکل ۹۳

شکل ۹۳

روی سکه : هسنت سلطان بر . . . .

پشت سکه : خدادالله ملکه ضرب دارالامان ملتان ۱۱۵۲

محل ضرب : ملتان (هندوستان)

سال ضرب : ۱۱۵۲

وزن سکه : ۱۷۴/۹

محفوظ درموزه بریتانیا

شکل ۹۴

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب نادر آباد ۱۱۵۱

محل ضرب : نادرآباد

سال ضرب : ۱۱۵۱

وزن سکه : ۱۰۵۶

محفوظ در موزه بریتانیا

شکل ۹۵

روی سکه : السلطان نادر

پشت سکه : خلدالله ملکه ضرب نادرآباد

سال ضرب : ۱۱۵۱

وزن سکه : نامعلوم

محفوظ درموزه مشهد مقدس

